

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT26704406000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Adresatams pagal sąrašą

2017-06-20 Nr. (1.16.) 7R-5131

DĖL IŠIEŠKOJIMO IŠ FIZINIŲ ASMENŲ

Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 114 punkte nurodyta, kad, Europos Sąjungos statistikos tarnybos duomenimis, su skurdo ar socialinės atskirties rizika susiduria 29,3 proc. mūsų šalies piliečių (t. y. skurdo sąlygomis Lietuvoje gyvena beveik 857 tūkstančiai žmonių), o 117.1 papunktyje įsipareigota įgyvendinti aktyvias skurdo ir socialinės atskirties mažinimo priemones. Įgyvendinant šiuos tikslus, buvo priimti ir 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo skolininko interesų apsaugą didinantys Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 737 ir 739 straipsnių pakeitimai, be kitų paminėtuose straipsniuose nurodytų skolininko pajamų, draudžiantys išieškoti iš pensijų, mokamų pagal Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymą, našlaičių pensijų ir rentos, taip pat Lietuvos Respublikos Seimo narių iniciatyva įregistruotu CPK 739 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIIP-4370(2) numatoma drausti išieškoti iš darbo užmokesčio ar kitų pajamų ir išmokų bei davinių dalies, neviršijančios pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką apskaičiuotos absoliutaus skurdo ribos, jei tai yra vienintelės skolininko gaunamos piniginės lėšos, būtinos jo pragyvenimui, CPK 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIIIIP-283 numatoma vietoje šiuo metu nustatytos 2030 Eur skolos ribos, leidžiančios išieškoti iš būsto, kuriame skolininkas gyvena, nustatyti 10000 Eur skolos ribą. Teisingumo ministerija taip pat gauna viešų iniciatyvų keisti ir kitas CPK nuostatas, reguliuojančias išieškojimą iš fizinių asmenų, pvz., CPK 739 straipsnyje nustatyti draudimą išieškoti iš netekto darbingumo pensijų.

Teisingumo ministerijos vertinimu, paminėtų Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimas atskirais įstatymų projektais fragmentiškai sprendžiant atskirus klausimus, susijusius su skolininkų interesų apsauga, tačiau sistemiškai nevertinant visų CPK nuostatų, reguliuojančių išieškojimo tvarką ir skolininko interesų apsaugą, yra ydingas. Toks procesas yra vienpusis ir neužtikrina sisteminio ir nuoseklaus požiūrio į skolininko ir išieškotojo interesų pusiausvyrą. Poreikis keisti su skolininko turtinių interesų apsauga susijusius teisės aktus turėtų būti svarstomas kompleksiskai įvertinant galiojančias CPK nuostatas, reguliuojančias išieškojimą ir iš skolininko turto, ir iš pajamų bei kitų piniginių lėšų, taip pat įvertinant, ar papildomos turtinės apsaugos skolininkui suteikimas nebus neproporcingas ir nepagrįstai neribos išieškotojų interesų, ar tokios nuostatos bus įgyvendinamos praktikoje atsižvelgiant į išieškojimo procesus ir tam sukurtas valstybės informacinės sistemas, ar išieškojimo procesas atitiks CPK 7 straipsnyje įtvirtintus proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principus.

Įvertinusi visas paminėtas aplinkybes, Teisingumo ministerija identifikavo su skolininko interesų apsauga susijusių CPK nuostatų galimo tobulinimo kryptis:

1. Išieškojimas iš darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų pajamų

CPK 736 straipsnyje nustatyta, kad iš darbo užmokesčio dalies, neviršijančios Vyriausybės nustatytos vienos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA), galima išskaityti 20 procentų (pagal kelis vykdomuosius dokumentus, taip pat išieškant išlaikymą periodinėmis išmokomis, žalos, padarytos suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat maitintojo gyvybės atėmimu, atlyginimą ir žalos, padarytos nusikalstama veika, atlyginimą – iki 50 procentų), o iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA, – 70 procentų.

Antstolių informacinės sistemos duomenimis, 2017 m. kovo mėnesį buvo vykdomas priverstinis išieškojimas iš 294 915 skolininkų fizinių asmenų, iš kurių net 183 433 asmenų atžvilgiu buvo vykdoma daugiau nei viena vykdomoji byla. Taigi 183 433 skolininkams iš darbo užmokesčio dalies, neviršijančios MMA, yra išskaitoma po 50 procentų, o iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA (jeigu skolininkas uždirba daugiau nei MMA) išskaitoma 70 procentų. Atsižvelgiant į tai, kad nemaža dalis dirbančiųjų uždirba tik MMA (šiuo metu tai atitinka 380 Eur neatskaičius mokesčių), atskaičius mokesčius ir atlikus CPK 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas, skolininkui lieka 268 Eur (jeigu vykdoma tik viena vykdomoji byla) arba 167,50 Eur (jeigu vykdomos dvi ir daugiau vykdomųjų bylų, taip pat – jeigu vykdomi CPK 736 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyti išieškojimai). Taigi tie skolininkai, kurie uždirba tik MMA, ypač tie, kuriems išskaitoma po 50 procentų, iš esmės neturi jokių galimybių patenkinti bent minimalius poreikius ir dažniausiai tai sąlygoja naujų skolų atsiradimą, nes skolininkas negali apmokėti einamųjų sąskaitų (pvz., sumokėti už komunalines paslaugas) ir tokiu būdu pradedami šių naujų įsiskolinimų priverstinio išieškojimo procesai, o skolininkas patenka į tam tikrą užburtą ratą. Šios priežastys skatina skolininką slėpti pajamas ar apskritai vengti oficialaus darbo, nes nedirbdamas ir gaudamas įvairias socialines išmokas, iš kurių nėra išieškoma, bei kitą paramą iš esmės turi panašias pajamas.

Seime registruotu Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 739 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIIP-4370(2) šią problemą siūloma spręsti nustatant, kad negalima išieškoti iš darbo užmokesčio ar kitų pajamų ir išmokų bei davinių dalies, neviršijančios pagal Vyriausybės patvirtintą metodiką apskaičiuotos absoliutaus skurdo ribos, jei tai yra vienintelės skolininko gaunamos piniginės lėšos, būtinos jo pragyvenimui. Teisingumo ministerija pritartų tikslui nustatyti minimalias mėnesines pajamas, iš kurių neišieškoma, tačiau, atsižvelgdama į išieškojimo iš darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų pajamų specifiką, norėtų pažymėti, kad toks minimalių pajamų, iš kurių neišieškoma, nustatymas būtų neįgyvendinamas praktikoje, nes išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų atlieka ne antstolis, bes šias išmokas skolininkui išmokantis asmuo (CPK 733 straipsnis). Nustačius, kad išskaitas atliekantis asmuo turi palikti tam tikrą neliečiamą sumą ir išskaitas atlikti tik iš šią sumą viršijančios darbo užmokesčio (ar kitų pajamų) dalies, tais atvejais, kai skolininkas dirbs daugiau nei vienoje darbovietėje, tuo pačiu metu gaus pensiją ir dirbs ar gaus kitų pajamų ir pan., minimali suma, kurią draudžiama išieškoti, bus paliekama kiekvienoje darbovietėje, t. y. skolininkui bus paliekamos ir dvi, ir trys minimalios sumos – tiek, kiek skirtingų darboviečių jis dirba (kiek yra skirtingų kitas pajamas jam išmokančių asmenų). Jeigu kiekvienoje darbovietėje skolininko pajamos bus mažesnės už nustatytą minimalią sumą, kuri neišieškoma, išieškojimas iš skolininko pajamų apskritai nebus vykdomas, nors bendros skolininko gaunamos pajamos gali ženkliai viršyti minimalią neišieškomą sumą. Toks teisinis reguliavimas ne tik neatitiktų keliamų tikslų ir įtvirtintų skolininkų nelygiateisiškumą, bet ir sudarytų galimybes skolininkams piktnaudžiauti, taip pat paneigtų skolininko teisinę atsakomybę.

PASIŪLYMAS. Atsižvelgiant į šiame punkte nurodytas aplinkybes, svarstyтина galimybė ne nustatyti minimalią sumą, iš kurios nebūtų išieškoma, bet sumažinti CPK 736 straipsnio 1 dalyje nustatytus išskaitų dydžius iš darbo užmokesčio dalies, neviršijančios MMA: vietoj 50 procentų, kai vykdomos dvi ir daugiau vykdomųjų bylų, taip pat – jeigu vykdomi CPK 736 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyti socialiai jautrūs išieškojimai, nustatyti 20 procentų išskaitų dydį (MMA uždirbančiam skolininkui vietoj 167,50 Eur tektų 268 Eur), visiems kitiems išieškojimams nustatyti

10 procentų išskaitų dydį (MMA uždirbančiam skolininkui vietoj 268 Eur tektų 301,50 Eur). Toks teisinis reguliavimas ženkliai pagerintų skolininko finansinę padėtį, bet tuo pačiu nepaneigtų skolininko teisinės atsakomybės, taip pat iš esmės nepablogintų išieškotojo interesų, nes išieškojimas, nors ir mažesne dalimi, bet būtų vykdomas. Tikėtina, kad sumažinus išskaitų dydžius, skolininkai turės daugiau galimybių vykdyti einamuosius mokejimus, dėl to sumažės naujų vykdomųjų bylų, o tuo pačiu ir skolininkų, iš kurių tuo pačiu metu išieškoma daugiau kaip pagal vieną vykdomąjį dokumentą.

Nors paminėtos Vyriausybės programos nuostatos, susijusios su skurdo mažinimu, pirmiausia yra orientuotos į mažiausias pajamas gaunančius asmenis, tačiau, Teisingumo ministerijos vertinimu, taip pat svarstytinas CPK 736 straipsnio 2 dalyje nustatytos 70 procentų dydžio išskaitos iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA, sumažinimo klausimas. Šiuo metu skolininkui, uždirbančiam vidutinį 644,50 Eur dydžio atlyginimą (atskaičius mokesčius) ir turinčiam tik vieną vykdomąją bylą, atskaičius 20 procentų nuo darbo užmokesčio dalies, neviršijančios MMA ir 70 procentų nuo darbo užmokesčio dalies, viršijančios MMA, lieka tik 360,85 Eur, t. y. skolos padengimui išskaitoma 44 proc., todėl abejotina, ar toks teisinis reguliavimas neskatina skolininko slėpti tikrąjį darbo užmokestį ir jo dalį gauti neoficialiai, dėl ko nukenčia ir išieškotojo interesai. 70 procentų išskaitų dydį sumažinus iki 50 procentų, tikėtina, skolininkai nebūtų itin suinteresuoti slėpti tikrąjį darbo užmokestį, nes vidutinį darbo užmokestį gaunančiam skolininkui, turinčiam tik vieną vykdomąją bylą, liktų jau ne 360,85 Eur, bet 422,96 Eur, t. y. skolininkui tenkanti dalis gan ženkliai padidėtų, o išieškotojui tenkanti dalis išlikų pakankamai didelė – 221,54 Eur (34,4 procento skolininko darbo užmokesčio).

2. Išieškojimas iš kredito įstaigoje esančių lėšų

CPK 688 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išieškojimas negali būti nukreipiamas į buitines, ūkio, darbo, mokymosi reikmenis ir kitą turtą, kurie būtini skolininko ar jo šeimos pragyvenimui, darbui pagal jo profesiją ar mokymuisi. Šio turto sąrašas nustatytas Sprendimų vykdymo instrukcijoje. Be to, išieškojimas negali būti nukreipiamas į pinigų sumą, neviršijančią vienos MMA, visus būtinus vaikų ir neįgaliųjų reikmenis. Šių reikmenų sąrašas nustatytas Sprendimų vykdymo instrukcijoje.

Atsižvelgiant į tai, kad skolininkas gali turėti kelias banko sąskaitas ir antstoliui nežinoma, kiek šiose sąskaitose yra lėšų ir neįmanoma užtikrinti, kad, vykdant išieškojimą, skolininko sąskaitose būtų palieka suma, lygi MMA, Sprendimų vykdymo instrukcijos, patvirtintos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352, 93.6 papunktyje buvo nustatyta, kad draudžiama išieškoti tik vieną MMA neviršijančią grynųjų pinigų sumą. Toks teisinis reguliavimas leidžia iš skolininko banko sąskaitos išieškoti bet kokią sumą, reikalingą skolai ir vykdymo išlaidoms padengti, nepriklausomai nuo to, kiek sąskaitoje (sąskaitose) yra lėšų, tačiau draudžia išieškoti iš lėšų, iš kurių išieškoti draudžiama (CPK 738 ir 739 straipsniuose nurodytos lėšos), taip pat lėšų, iš kurių turi būti daromos išskaitos CPK nustatyta tvarka (darbo užmokesčio ir kitų jam prilygintų skolininko pajamų). Skolininkui pateikus antstoliui dokumentus, kad buvo išieškotos tokios lėšos, šios lėšos ne vėliau kaip per 5 darbo dienas turi būti grąžintos skolininkui (Sprendimų vykdymo instrukcijos 89 punktas). Abejotina, ar teisinis reguliavimas, numatantis, kad skolininkas turi teisę turėti vieną MMA neviršijančią sumą tik grynaisiais pinigais, dera su įgyvendinama valstybės politika riboti grynųjų pinigų apyvartą ir skatinti atsiskaitymus per banką, taip pat pastebėtina, kad toks teisinis reguliavimas gali sukelti papildomų nepatogumų skolininkui, pvz., vienintelės skolininko pajamos yra pajamos iš turto nuomos, kurios pervedamos į banko sąskaitą (šiuo metu jas galima išieškoti pilna apimtimi, dėl ko skolininkas lieka apskritai be pajamų).

PASIŪLYMAS. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu yra įdiegta Piniginių lėšų apribojimų informacinė sistema, kurią naudojant vykdomi išieškojimai iš skolininkų sąskaitų kredito įstaigose ir šioje sistemoje yra įdiegtas laisvai disponuojamos sumos funkcionalumas (nustačius laisvai

disponuojamą sumą, skolininkas turi teisę laisvai disponuoti šia suma kiekvieną kalendorinį mėnesį nepriklausomai nuo to, kokio dydžio lėšų nurašymo nurodymai yra vykdomi), svarstyti galimybę panaikinti Sprendimų vykdymo instrukcijos 93.6 papunktį ir modernizuoti Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą taip, kad priverstinai nurašomos būtų tik MMA viršijančios lėšos (skolos ir vykdymo išlaidų ribose) nepriklausomai nuo to, kiek skolininkas turi sąskaitų ir kiek kiekvienoje iš jų yra lėšų. Toks teisinis reguliavimas suteiktų skolininkui galimybę turėti vieno MMA dydžio santaupų tiek grynaisiais pinigais, tiek sąskaitoje ir šias lėšas panaudoti netekus darbo, ligos ir kitais atvejais.

Pažymėtina, kad 1 ir 2 punktuose pateikti pasiūlymai, tikėtina, sumažintų per vieną mėnesį iš skolininko išieškomas sumas, dėl to užsitęstų išieškojimo procesas, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad kartu su skola teismas paprastai priteisia ir palūkanas, kurios skaičiuojamos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, laiku nesumokėjus mokesčių valstybei Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme nustatyta tvarka taip pat skaičiuojami delspinigiai, turtinių nuostolių dėl siūlomo teisinio reguliavimo išieškotojai iš esmės neturėtų patirti.

3. Išieškojimas iš būsto, kuriame skolininkas gyvena

CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija 2 030 Eur.

Seime registruotu Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 663 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu Nr. XIII-283 siūloma 2 030 Eur sumą pakeisti į 10 000 Eur sumą, nes, įstatymo projekto rengėjų nuomone, 2 030 Eur suma buvo nustatyta dar 2006 metais ir nebeatitinka per vienuolika metų pasikeitusių ekonominių ir socialinių sąlygų.

Teisingumo ministerija pritaria įstatymo projekto rengėjų tikslui užtikrinti didesnę skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, apsaugą, tačiau pažymi, kad, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, nuo 2006 metų pirmojo ketvirčio iki 2016 metų ketvirčio būstų kainos Lietuvoje, priklausomai nuo vietovės ir būsto būklės (naujas ar senas būstas), padidėjo 11 – 38 procentais, todėl CPK 663 straipsnio 3 dalyje nurodytos sumos padidinimas net penkis kartus neatitiktų dabartinės ekonominės situacijos ir projekto rengėjų minimų ekonominių bei socialinių pokyčių.

Taip pat pažymėtina, kad iš esmės analogiškų būstų kainos didmiesčiuose ir atokesnėse vietovėse gali skirtis keletą ar keliolika kartų, todėl, CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatčius 10 000 Eur išieškomos sumos ribą, atokesnėse vietovėse gyvenantiems skolininkams būtų suteikiama neproporcingai didelė apsauga, nes jų turimo būsto vertė gali būti daug mažesnė nei išieškoma dešimt tūkstančių eurų suma, kurią viršijus būtų galima išieškoti iš tokio būsto. Toks skolininkas, žinodamas, kad iš jo būsto nebus išieškoma, kol išieškoma suma neviršys 10 000 Eur, ne tik nebus skatinamas vykdyti prievolių, kurios jau išieškomos priverstinai, bet gali piktnaudžiauti ir nevykdyti kitų prievolių (pavyzdžiui, nemokėti už komunalines paslaugas). Dėl tokio teisinio reguliavimo išieškojimo procesas tęstųsi nepagrįstai ilgą laiką, o išieškomoms sumoms viršijus 10 000 Eur ir išieškojimą nukreipus į skolininko būstą, už jį gauta suma nepadengtų visų įsiskolinimų. Atkreiptinas dėmesys, kad atvejais, kai turtas parduodamas iš pirmųjų varžytynių, yra gan reti, pavyzdžiui, 2016 metais buvo paskelbtos 435 gyvenamųjų būstų pirmosios varžytynės, kuriose pradinė parduodamo turto kaina buvo iki 10 000 Eur, ir tik 122 atvejais pirmosios varžytynės įvyko. Neįvykus pirmosioms varžytynėms buvo skelbiamos antrosios varžytynės, kuriose pradinė kaina yra dvidešimt procentų mažesnė nei pirmosiose varžytynėse, todėl net ir tais atvejais, kai skolininko būsto vertė ir išieškotina suma yra lygios, išieškotojas turi ribotas galimybes atgauti įsiskolinimą iš lėšų, gautų pardavus skolininko turtą. Tais atvejais, kai skolininko būsto vertė būtų mažesnė nei 10 000 Eur, išieškotojai apskritai neturėtų realių galimybių patenkinti savo reikalavimus. Tuo tarpu didmiesčiuose gyvenančių skolininkų turimų būstų vertė dažniausiai net keletą kartų viršytų 10 000 Eur išieškomos

sumos ribą, todėl įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas įtvirtintų nevienodą didmiesčiuose ir atokesnėse vietovėse gyvenančių skolininkų apsaugą – atokesnėse vietovėse gyvenantiems skolininkams būtų suteikiama neproporcingai didelė apsauga, palyginti su jų turimo būsto verte, o didmiesčiuose gyvenantiems skolininkams nebūtų suteikiama daug didesnė apsauga, nei galioja šiuo metu.

Teisingumo ministerijos vertinimu, drastiškas CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytos skolos sumos, kuriai esant galima išieškoti iš skolininko būsto, kuriame jis gyvena, padidinimas galimai sukurtų prielaidas skolininkui dar labiau „auginti“ skolas, tačiau nesprenžia skolų grąžinimo klausimo iš esmės. Siekis apsaugoti išimtinai tik skolininko interesus taip pat galimai pažeistų ir skolininko bei išieškotojo interesų pusiausvyrą.

PASIŪLYMAS. Sprendžiant skolininko būsto, kuriame jis gyvena, apsaugos klausimą visų pirma turėtų būti siekiama skatinti skolininką aktyviais veiksmais spręsti skolos grąžinimo klausimą, taip pat atsižvelgti ne tik į skolininko, bet ir teisėtus išieškotojo lūkesčius bei interesus:

1. CPK 663 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškomą pinigų sumą galima išieškoti per 6 mėnesius darant CPK 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitymus iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų. Atsižvelgiant į tai, kad paskutinio būsto netekimas skolininkui gali turėti ypač didelių neigiamų socialinių, emocinių ir kitų pasekmių, tikslinga CPK 663 straipsnio 1 dalį papildyti analogiškais nuostatomis, draudžiančiomis išieškoti iš būsto, kuriame skolininkas gyvena, tačiau nustatyti ilgesnį nei 6 mėnesių atsiskaitymo terminą. Teisingumo ministerijos vertinimu, nustatčius 24-36 mėnesių terminą, sąžiningam skolininkui būtų suteiktos realios galimybės padengti įsiskolinimą ir išsaugoti būstą, taip pat būtų užtikrinta vienoda visų skolininkų interesų apsauga nepriklausomai nuo jų turimo būsto vertės ir įsiskolinimo dydžio.

2. Jeigu skolininkas nepateiktų antstoliui įrodymų, kad skolą galima išieškoti per CPK 663 straipsnio 1 dalyje nustatytą naują terminą, taip pat tais atvejais, kai išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio ar kitų pajamų per šį terminą nėra vykdomas ir akivaizdu, kad per šį terminą nebus pilnai įvykdytas, išieškojimą būtų galima nukreipti į skolininko būstą CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatytomis sąlygomis. Pažymėtina, kad iškilus ginčui, ar sprendimas gali būti įvykdytas per CPK 663 straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą, skolininkas turi teisę apskusti antstolio sprendimą pradėti išieškojimą iš skolininko būsto ir visas su tuo susijusias aplinkybes bei antstolio veiksmų pagrįstumą bei teisėtumą įvertintų skolininko skundą išnagrinėjęs teismas.

3. CPK 663 straipsnio 3 dalyje tikslinga nustatyti tokią skolos sumą (kuriai esant būtų galima išieškoti iš skolininko būsto, kuriame jis gyvena), kuri atitiktų realius būstų kainų pokyčius per pastaruosius 11 metų. Atsižvelgiant į Lietuvos statistikos departamento pateikiamą informaciją, kad būstai per šį laikotarpį pabrango 11-38 procentų, tokia suma galėtų būti 3 000 Eur, t. y. šiuo metu nustatyta 2 030 Eur suma būtų padidinta 48 procentais ir pilnai kompensuotų padidėjusią būstų vertę.

4. Atsižvelgiant į tai, kad atokesniuose rajonuose skolininko būsto vertė gali būti mažesnė, nei CPK 663 straipsnio 3 dalyje nustatyta skolos riba, leidžianti išieškoti iš skolininko būsto, užtikrinant išieškotojų interesų apsaugą CPK 663 straipsnio 3 dalyje tikslinga nustatyti, kad šioje dalyje nustatyti ribojimai netaikomi tais atvejais, kai skolos suma yra didesnė nei būsto vertė.

Teisingumo ministerijos vertinimu, toks teisinis reguliavimas saugotų ne tik skolininko, bet ir išieškotojo interesus, nes dalimis būtų dengiamas įsiskolinimas, o CPK 663 straipsnio 3 dalyje numatyta skolininko interesų apsauga būtų taikoma tik tais atvejais, jei skolininko būsto vertė didesnė nei išieškoma suma, kas iš esmės garantuoja išieškotojo interesų patenkinimą.

5. Išieškojimas iš pataisos įstaigoje esančių asmenų

Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK) 92 straipsnio 1 dalyje yra numatyta nuteistųjų teisė apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje. Priklausomai nuo to, kokiai grupei priskiriamas nuteistasis, kiekvieną mėnesį jis gali apsipirkti už sumą, neviršijančią 2 – 4 bazinių socialinių išmokų (76 – 152 Eur).

Kaip buvo paminėta šio rašto 2 punkte, vadovaujantis CPK 668 straipsnio 1 dalimi ir Sprendimų vykdymo instrukcijos 93.6 papunkčiu, skolininkui suteikiama teisė turėti vieno MMA dydžio grynujų pinigų sumą, tuo tarpu iš sąskaitose esančių lėšų galima išieškoti pilna apimtimi. Pažymėtina, kad nuteistiesiems draudžiama turėti grynujų pinigų, todėl pinigines lėšas, už kurias nuteistiesiems leidžiama apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje, laikomos pataisos įstaigoje atidarytose asmeninėse nuteistųjų sąskaitose. Taigi tais atvejais, kai antstolis vykdo išieškojimą iš pataisos įstaigoje esančio asmens, iš skolininko išieškomos visos pataisos įstaigoje atidarytoje jo asmeninėje sąskaitoje esančios pinigines lėšos ir pataisos įstaigoje esantis asmuo negali paskambinti telefonu, įsigyti rašymo priemonių, pašto vokų ir ženklų, kitų reikmenų, kuriais jis nėra aprūpinamas.

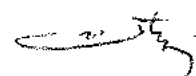
Taip pat pažymėtina, kad laisvėje ir pataisos įstaigoje gyvenančių asmenų poreikiai skiriasi iš esmės (pataisos įstaigoje gyvenantiems asmenims nemokamai tiekiamas fiziologines mitybos normas atitinkantis maistas, užtikrinamos reikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, jie aprūpinami patalyne, nepatiria jokių būsto išlaikymo išlaidų ir pan.), šio rašto 2 punkto pasiūlymas suteikti skolininkui teisę turėti vieno MMA dydžio lėšas banko sąskaitoje būtų neproporcingai didelė apsauga pataisos įstaigoje gyvenantiems skolininkams. Atsižvelgiant į tai, tikslinga CPK papildyti specialia nuostata, reguliuojančia pataisos įstaigoje gyvenančių skolininkų apsaugą, užtikrinančią realius šių asmenų poreikius.

PASIŪLYMAS. Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašo (toliau – aprašas), patvirtinto teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1R-139, 5 punkte nustatyta, kad nemokūs suimtieji ir nuteistieji, jų rašytiniu prašymu, aprūpinami drabužiais, avalyne ir higienos reikmenimis. Aprašo 13 punkte nustatyta, kad nemokiais laikomi tie nuteistieji, kurie per mėnesį iki prašymo jį aprūpinti drabužiais, avalyne ir (ar) higienos reikmenimis pateikimo laisvės atėmimo vietos administracijai dienos savo asmeninėje sąskaitoje turėjo ir (ar) išleido ne daugiau kaip 0,5 bazinės socialinės išmokos dydžio pinigų sumą (19 Eur). Sistemiskai įvertinus šias aprašo nuostatas, siekiant apsaugoti pataisos įstaigoje gyvenančių nemokių asmenų interesus, CPK 739 straipsnį tikslinga papildyti punktu, numatančiu, kad iš pataisos įstaigoje esančio asmens kiekvieną mėnesį galima išieškoti tik 0,5 bazinės socialinės išmokos dydį viršijančias pinigines lėšas, taip pat nustatyti, kad ši nuostata netaikoma pataisos įstaigoje dirbančio asmens darbo užmokesčiui (iš darbo užmokesčio turėtų būti išieškoma CPK 736 straipsnyje nustatyta tvarka).

Teisingumo ministerija maloniai prašo šiame rašte iškeltas problemas ir pateiktus galimus jų sprendimo būdus įvertinti socialiniu, ekonominiu bei teisiniu aspektais, taip pat įvertinant, kad skolininko interesų apsaugą didinančios priemonės neturi esmingai riboti ar pažeisti išieškotojo interesų, ir iki 2017 m. rugpjūčio 1 d. pateikti dėl jų pastabas ir pasiūlymus. Teisingumo ministerija taip pat lauktu ir alternatyvių argumentuotų bei konstruktyvių pasiūlymų paminėtais klausimais.

Pagarbiai

Teisingumo ministrė

 – Milda Vainiūtė

2017 m. birželio 20 d. rašto Nr. (116)7L-
5131 adresatų sąrašas:

1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
2. Lietuvos Respublikos finansų ministerija.
3. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.
4. Teisėjų taryba.
5. Lietuvos antstolių rūmai.
6. VĮ Registrų centras.
7. Vilniaus universitetas.
8. Mykolo Romerio universitetas.
9. Vytauto Didžiojo universitetas.
10. Lietuvos teisės institutas.
11. Lietuvos bankų asociacija.
12. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas.